

Digitalna publikacija

Empiria teatar, 2023.

ŠTETA BACIT

INICIJATIVA

Razmjena i održivost u
izvedbenim umjetnostima:
prema prostoru zajedničkog
djelovanja i rada

Republika
Hrvatska
Ministarstvo
kulture
Republika
of Croatia
Ministry
of Culture
and Media

REZIDENCIJA
RIBNJAK

Zaklada
Kultura nova

Autorica:

Dora Golub

O INICIJATIVI

Ekološko-izvedbena inicijativa Empiria teatra *Šteta bacit* svoje je začetke imala u istoimenoj grupi na Facebooku, osnovanoj 2020. godine u svrhu posudbe i razmjene kostima, scenografije i rekvizita aktera na nezavisnoj sceni, aktivnoj do danas s preko 800 pridruženih članova. U suradnji s Centrom mladih Ribnjak, Empiria teatar 6. studenog 2022. organizirao je **prvi kazališni buvljak** na kojem su zainteresirani i uživo mogli razmijeniti materijale za svoje produkcije. Ujedno je pokrenut niz **ekoloških radionica** namijenjenih djeci, počevši od *Ekološke renesanse* u studenom 2022.

Taj se program u intenzivnijem tempu nastavio od 3. do 6. lipnja 2023., kad su u suradnji s Centrom mladih Ribnjak, Zoološkim vrtom i Mjesnim odborom Pongračevo provedene kreativne i interaktivne aktivnosti u svrhu razvoja svijesti polaznika o prenamjeni objekata. Radionice *Life in plastic is not fantastic* i *Sigurno mjesto za ugrožene životinje* i biljke vodili su glumica-lutkarica Mirna Ostrošić i glumac i violončelist Lovro Rimac, uz izvrstan odaziv najmladih participanata u dobi od 5 do 9 godina, i kreativne rezultate u vidu lutaka i igračaka koje su izradili pod stručnim vodstvom, kasnije objavljenih na društvenim mrežama Empiria teatra pod nazivom *Mini virtualna izložba eko lutaka*.

Daljnje aktivnosti inicijative obuhvaćale su **anketu** provedenu među zainteresiranim kulturnim radnicama i radnicima, kao i **tribinu** Izvedbene umjetnosti i ekologija, održanu 2. studenog 2023. godinu u prostoru Centra mladih Ribnjak.

KAZALIŠNI BUVLJAK

Foto: Empiria tim

EKOLOŠKE RADIONICE

Foto: Filip Milković

REZULTATI ANKETE

Anketa *Šteta bacit*, namijenjena zainteresiranim kulturnim radnicama i radnicima, članicama i članovima umjetničkih organizacija te osobama koje djeluju u polju izvedbenih umjetnosti, bila je sastavljena od 10 pitanja: većina ih se temeljila na metodi izbora ponudenog odgovora, a na nekolicinu je bilo potrebno odgovoriti i opisno.

Ispitanicima je tako uvodno ponudena mogućnost definiranja vlastitog statusa na kulturnoj sceni. Na temelju kategorija određenih anketom, **30.2% ispitanika** potvrdilo je svoj **status samostalnih umjetnika/ca**, **27.9%** ih se definiralo kao **zaposleno**, a tek ih se **7%** svrstalo pod odrednicu **nezaposlenih**. **4.7% ispitanika** bili su **studenti/ce**. Zanimljivo je da **nitko nije odabrao kategoriju prekarnog radnika/ce**. S obzirom na mogućnost nadopisivanja odgovora, ostali ispitanici definirali su se sljedećim oznakama: amater, volonter, dramski pedagog, profesor/ica, član kulturno-umjetničkog društva i sl.

Sljedeća je rubrika omogućila ispitanicima upisivanje kratkog odgovora na temu definicije svojeg zanimanja. Prevladavali su glumci, dramski pedagozi, scenografi i kostimografi, producenti, profesori, plesni umjetnici te u nekim slučajevima, voditelji udruga ili kazališta.

Upitnik je također posvjedočio da se **55.8% anketiranih** susrelo s pojmom **scenskog otpada**, a **44.2% ne koristi taj izraz**.

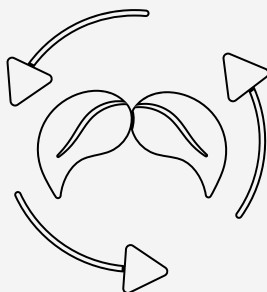
Na pitanje slobodnog tipa o prostoru u kojem ispitanici skladište rekvizitu, kostimske i scenografske elemente svojih aktualnih produkcija ustupljeni su šaroliki odgovori. Međutim, većina kulturnih radnika/ca ustvrdila je da navedene materijale odlažu u za to predvideni prostor u vlastitom domu, pri čemu prevagu odnose **tavani** i **podrumi** te, u nešto manjoj mjeri, **garaže**. Nadalje, nekolicina ispitanika u anketi je podijelila informaciju da skladišti u **iznajmljenim prostorima** ili u prostorijama vlastitih udruga, uz poneki spomen kazališta, odnosno pripadajućih im fundusa kao odlagališta.

Privatni fundus Empiria teatra u Studiju Empiria

Foto: Empiria tim

Što se tiče načina lišavanja kostimskih i scenografskih elemenata te rekvizita koji ispitanicima više nisu potrebni, velika većina anketiranih kulturnih radnika/ca odgovorila je da materijale iz nekadašnjih produkcija ili čuva/skladišti u za to predviđenom prostoru, ili se odlučuje na njihovu prenamjenu u budućim projektima. Većina ih ističe **princip reciklaže**, pri čemu manji dio ispitanika pod tim principom misli na odlaganje scenskog otpada u za to predviđena reciklažna dvorišta, dok preostali pod reciklažom podrazumijevaju upravo preinaku postojećih materijala unutar budućih produkcija. **Politika prenamjene** pritom se zasniva na upotrebljivosti scenskih i kostimskih elemenata te rekvizite: tek ako navedeni elementi više nisu funkcionalni ni u kojem praktičnom i/ili umjetničkom kontekstu, ispitanici se odlučuju na njihovo odlaganje na za to predviđen otpad. Ujedno, anketirani kulturni radnici potvrdili su da iskoristive elemente produkcija koji im više nisu potrebni često **doniraju, dijele, poklanjaju, posuđuju ili prosljeđuju** svojim kolegama s kulturne scene, a neki su kao opciju naveli i vraćanje materijala prvotnim vlasnicima, što dodatno potvrđuje princip fluktuacije i reciklaže scenskog otpada među umjetnicima.

Na pitanje o izvorima nabavke kostimografskih i scenskih elemenata te rekvizite ispitanici su ponudili odgovore koji uglavnom svjedoče o **balansu posuđenog, kupljenog i izrađenog**, a neki su ustvrdili i da potrebne elemente za svoje produkcije doniraju i iz vlastitih domova. Kao mjesta gdje kupuju materijal najčešće spominju **buvljake i second band dućane**, ali i trgovačke lance, manje trgovine, web stranice i slično, a zabilježeni su i odgovori u kojima su **odlagališta otpada** navedena kao izvori nabavke elemenata izvedbenih produkcija.

Čak **72.1% ispitanika potvrdilo je da je dosad potraživalo rabljenu rekvizitu**, kostime i scenografiju. Međutim, **41.9% njih ne bavi se ekološkim temama u svojem umjetničkom radu**. 34.9% ispitanika potvrdilo je da ipak obraduje slične teme, a 20.9% im se namjerava posvetiti u budućnosti.

Prevladavajućih 79.1% anketiranih smatra da područje izvedbenih umjetnosti može imati direktan učinak na pozitivne ekološke promjene i jačanje ekološke svijesti, preostalih 20.9% nije sigurno u tu mogućnost, dok nijedan ispitanik nije kategorički zanijekao ponudenu tezu.

Naposljetku, na pitanje o **sudjelovanju na festivalima, tribinama, radionicama, predavanjima, događajima ili izvedbama vezanim uz ekološku problematiku** ispitana skupina je odgovorila polarizirano: **51.2% ih je u proteklih godinu dana pohodilo slične manifestacije**, dok preostalih 48.8% nije.

Zaključno, provedena anketa potvrdila je postojanje principa reciklaže među akterima scene izvedbenih umjetnosti u Hrvatskoj, kao i njihovog neformalnog udruživanja i solidariziranja u svrhu prenamjene tzv. scenskog otpada. Ujedno je i dodatno uputila na nužnost rješavanja problema skladištenja kostimskih i scenografskih elemenata te rekvizite većine produkcija nezavisne scene, neizravno ukazujući na potrebitost zajedničkog fundusa koji bi nadomjestio nedostatak adekvatnih prostora za čuvanje funkcionalnih materijala ovog tipa, u svrhu njihove buduće prenamjene.

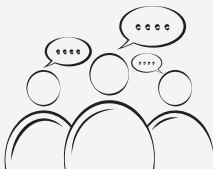
S ekološke radionice prenamjene otpadnih materijala

Foto: **Filip Milković**

TRIBINA

Na hibridnoj tribini *Izvedbene umjetnosti i ekologija*, održanoj u klubu Centra mladih Ribnjak 2. studenog 2023. godine, u koju se zainteresirana javnost mogla uključiti uživo ili putem Zooma, sudjelovale su kazališna redateljica **Anica Tomić** te plesna umjetnica **Ana Kreitmeyer**, uz moderaturu umjetničke voditeljice Empiria teatra **Ive Srnec Hamer**.

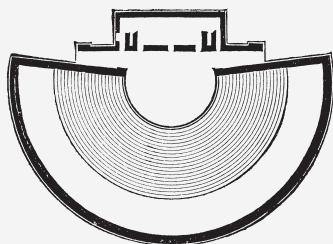
Ana Kreitmeyer istaknula je važnost inicijative Šteta bacit i pokrenula raspravu o potrebitosti osnivanja velikog zajedničkog skladišta scenskih i kostimografskih materijala nezavisne scene, unutar kojeg bi se mogao uspostaviti **model podjele po horizontalnom principu**. Takva ideja naglašava nužnost povratka vrijednostima zajednice, ustvrdila je Kreitmeyer, zaboravljenima unutar kapitalističke matrice okrenute individualizmu, podsjećajući pritom okupljene da će „bez razmjena i podrški“ kulturna scena teško opstati u budućnosti. Sugerirala je na nedostatak usustavljenosti potrebnog modela razmjene kakav bi zahtijevao uspostavu veće i šire mreže kontakata; jednom uspostavljen, ovakav sustav temeljio bi se na **odnosima podrške, solidarnosti i kolegijalnosti**. Sugovornica je ujedno spomenula Centar mladih Ribnjak kao odličan primjer zajednice koja svoje potpornje iznalazi u vrijednostima na tragu navedenih.

Na pitanje moderatorice o mogućem smjeru daljnjeg djelovanja ovog tipa, Ana Kreitmeyer odgovorila je tvrdnjom o nužnosti **smještanja problema u javno polje**. Prosljeđivanjem rezultata ankete *Šteta bacit* i formiranjem prijedloga o traženju konkretnog prostora za skladištenje scenskih i kostimografskih materijala od Grada Zagreba i Ministarstva kulture nastavio bi se već otpočeti proces adresiranja javnosti o tome problemu.

Nadalje, moderatorica Iva Srnec Hamer uspostavila je relaciju i spram institucija, ispravno komentirajući kako ni one nisu neosjetljive spram problema gomilanja scenskog otpada.

Dramaturginja Empiria teatra **Dina Vukelić** postavila je pitanje koje je logično slijedilo ovu konstataciju: **kako povezati institucije i nezavisnu scenu** u zajedničkom cilju skladištenja i posljedične razmjene i posudbe viška izvedbenog materijala? Ana Kreitmeyer potvrdila je kako zasad ne postoje prijeko potrebni **mehanizmi podrške** koji bi spojili te instance, ukazujući na goruću nužnost njihove skore uspostave, kakva bi omogućila i bolje umjetničko udruživanje uključenih. Osim inzistiranja na konkretnom prostoru za skladištenje namijenjenom čitavoj izvedbenoj sceni, važno je graditi i simbolički **prostor zajedničkog djelovanja i rada**, zaključila je.

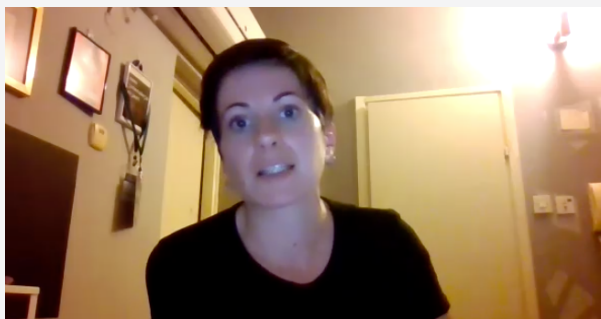

Iva Srnec Hamer i Ana Kreitmeyer
Snimanje tribine za *podcast*
Foto: **Katarina Krešić**

Anica Tomić svoj je prilog raspravi dala putem Zooma, osvrćući se na vlastita radna iskustva koja se protežu od njezinih početaka na zagrebačkoj nezavisnoj sceni i korištenja ostataka tkanine iz majčine krojačnice u svrhu izrade kostima, preko postavljanja nagrađivane predstave *Magic evening* u Teatru ŽTD sačinjene isključivo od već korištenih materijala, pa do njezine sadašnje uključenosti u aktivnosti europskih kazališnih praksa kakve se temelje na principu održivosti. Definirajući sam **termin održivosti**, objasnila je da pojam u kontekstu inicijativa organizacija poput European Theatre Convention ne obuhvaća samo ekološku sferu reciklaže, već se odnosi na **kulturu življenja** koja podrazumijeva inkluziju i odgovorno djelovanje unutar zajednice u širem smislu, u svrhu održanja svih participanata kao humanih bića. Međutim, da bi takvi pothvati funkcionirali, potrebno je uspostaviti dobre **infrastrukture koje ih podržavaju**, istaknula je. Kao neke od primjera stvaranja pozitivnih navika u cilju održivosti u europskom teatru navela je svakodnevni transport glumaca do radnog mjesta biciklima, smanjenu uporabu plastičnih boca u kazalištima, korištenje solarnih ploča, apliciranje zelenih površina te osnivanje radnih skupina koje rade na podizanju svijesti kolektiva.

Vrativši se na problematiku gomilanja scenskog materijala u kontekstu hrvatskih kazališta, Anica Tomić je iznijela tvrdnju gotovo istovjetnu onoj Ane Kreitmeyer, upućujući na važnost povezivanja institucija s nezavisnom scenom u svrhu fluktuacije tog tipa materijala između ovih dviju instanci, kao i dobivanja potrebne podrške od strane Grada Zagreba u vidu ustupljivanja zajedničkog prostora za skladištenje. Također je istaknula važnost uspostave čvršće mreže utemeljene na transparentnoj, kružnoj ekonomiji razmjene, zaključivši kako je najveći izazov ovakvih inicijativa poraditi na promjeni navika ljudi i osvještavanju „malih održivosti koje čine svijet boljim mjestom“.

Anica Tomić i Iva Srnc Hamer
Hibridni dio tribine putem Zooma

ZAKLJUČNO... (NO NE I FINALNO)

Empiria teatar nastavlja s provedbom ekološko-izvedbene inicijative *Šteta bacit*, održavajući kontinuitet započelih aktivnosti **ekoloških radionica za djecu, kazališnih buvljaka i javnih rasprava** u vidu tribina, svojim edukativno-kreativnim programima i poticajima na dijalog i udruživanje umjetnika podižući svijest o ekologiji, održivosti, važnosti razmjene i solidarnosti ne samo na zagrebačkoj nezavisnoj sceni, već i **hrvatskoj kulturnoj sceni u širem smislu**. Potaknuti rezultatima ankete i razgovorima u sklopu prve provedene faze projekta, u suradnji s dosadašnjim partnerima i ostalim zainteresiranim pripadnicima kulturne javnosti planiramo poduzeti prve korake u adresiranju nužnosti uspostave **zajedničkog fundusa scenskog i kostimskog materijala**, kao i **funkcionalnog modela razmjene** koji bi pridonio nezavisnoj sceni i kazališnim institucijama podjednako, te radio na širenju svijesti o **pojmu održivosti** i srodnim mu praksama u hrvatskom kulturnom kontekstu.

Stoga – pratite naše aktivnosti, podijelite svoja iskustva i mišljenja, razmjenjujte scenske i kostimske materijale s nama, i pridružite nam se u izgradnji ekološki svjesnije, solidarnije, odgovornije i humanije zajednice okrenute budućnosti.

KONTAKT INFO

IG: @empiriateatar

FB: @empiriateatar

www.empiria-teatar.com

empiria.teatar@gmail.com

SUDIONICI/E INICIJATIVE

Izvršna producentica: **Iva Srnec Hamer**

Koordinatorica, CM i dizajn: **Dina Vukelić**

Autorica publikacije i teorijska podrška: **Dora Golub**

Asistentica produkcije: **Monika Cegnar Jurjević**

Izrada lutke: **Sara Haas**

Voditelji radionica: **Mirna Ostrošić i Lovro Rimac**

Fotograf: **Filip Milković**

Odnosi s javnošću: **Iva Cikojević**

Posebne zahvale:

Pavlica Bajsić Brazzoduro, Katarina Krešić, Anica Tomić, Ana Kreitmeyer, Marko Milovac, Greta Ivoš

Partneri na projektu;

Centar mladih Ribnjak

Zoološki vrt Grada Zagreba

Mjesni odbor Pongračevo

Projekt su financirali **Grad Zagreb** i **Ministarstvo kulture i medija**. Rad organizacije Empiria teatar podržala je **Zaklada Kultura nova**.

